

L'esport al museu

Els reptes artístics de Rosa Serra

Ramon Balius i Juli

Conec la Rosa Serra des de l'any 1987, quan va presentar a Barcelona les primeres vint-i-dues peces de la *Suite Olímpica*. Llavors vaig voler conèixer els seus inicis i la seva trajectòria artística i des d'aleshores he cregut seguir el dia a dia de la seva activitat en el món de l'art. D'aquest interès han sorgit nombrosos articles, publicats en revistes nacionals i estrangeres, al voltant de la seva obra especialment esportiva. Pensava sincerament que posseïa una idea sòlida i documentada sobre la important tasca realitzada fins avui per ella.

Ara bé, fa pocs mesos, la presentació d'un llibre (Rosa Serra. Galeria Maria Salvat, novembre de 1999), amb text de Xavier Febrés, il·lustres aportacions de Baltasar Porcel, Arnau Puig, Joan Antoni Samaranch i Georges-Henry Gourrier i reproduccions de més de duescentes obres, m'han fet veure i adonar-me del meu error. Conexia molt poc de l'obra de la Rosa i de la seva àmplia i completíssima capacitat en tots els camps de l'escultura. Difícilment trobarem, especialment en l'actualitat, un artista creador alhora de nus femenins en les més variades situacions i volums; de torsos masculins, femenins i mixtes, aquests úl-

tims crec totalment originals; de maternitats, generacions i famílies; de dones singulars com les de S'Agaró, del llac Leman, de Palma, d'Europa o de la Mediterrània a Girona; de monuments als nens, al pastor, a Josep Pla i la pagesia o al Dr. Trueta... de retrats, d'amics i personatges històrics; d'esportistes en acció com els de la Suite Olímpica i molts d'altres presents en seus federatives, camps de joc i estadis d'arreu del món; trofeus de tot tipus, esportius o commemoratius d'esdeveniments diversos. Són obres realitzades en petits, mitjans i grans formats, segons les trobem en col·leccions públiques i privades o situades en grans espais rurals o urbans. I tot això realitzat en un estil inconfusible, malgrat evolucionar constantment en el temps, de tipus expressionista-abstracte, amb reflexes de Manolo Hugué, del mediterranisme de Clarà i Maillol i molt especialment dels estilitzats volums del millor Henri Moore. Una obra tant exuberant, que entronca classicisme i modernitat, demostra un domini absolut del cos humà i un continu desig de superació, per aconseguir vèncer qualsevol circumstància que ella mateixa es planteja o que li hagi estat proposada.

Aquestes divagacions apassionades, m'han fet pensar que el procés creador d'una obra, representa sempre per a l'artista un repte, un desafiament, que l'obliguen sens dubte a llargues estones de meditació, necessàriament en solitud. Realment és un repte decidir la temàtica adient per a una escultura a ubicar en una determinada plaça o parc d'Olot, de S'Agaró o de Syngapore. És un repte, de vegades agreujat per motius aliens a l'art, decidir sobre els diversos materials a l'hora de realitzar una obra. És sempre un desafiament la plasmació d'un rostre conegut, físicament i psíquica, en un retrat. I possiblement el repte més difícil de resoldre és aquell provinent d'un encàrrec específic, encara que poc o mal definit. Tot això em porta a una prosaica quantificació de les moltes hores de reflexió que la Rosa ha hagut de dedicar, sens dubte en solitud, per a la creació de la seva obra.

Rosa Serra és amb seguretat, l'artista que en el món ha realitzat una major quantitat i diversitat d'obra escultòrica de temàtica esportiva. I a més, l'ha creada amb una admirable representació de l'emoció estètica del gest esportiu. Ella explica que l'interessa l'esport perquè posseeix força, encara que, coneixent la seva poca afecció esportiva, penso que la *Suite Olímpica* ha constituït per a ella una veritable *Suite de Reptes*, que ha sabut superar amb èxit total, un a un. He recordat, en començar l'article, que va iniciar-la amb vint-i-dues peces (*bàsquetbol, ciclisme, atletisme, hoquei, salt d'esquí, rem, golf, judo, vela, lluita, tir amb arc, gimnàstica rítmica, handbol, waterpolo, natació, boxa, esgrima, tennis voleibol, halterofília, futbol i hípic*), seguint el suggeriment que l'any 1984 li va fer David Moner, l'actual President de la UFEC. Després va entrar en l'afer Joan

Antoni Samaranch, veritable activista i instigador de reptes artístics, el qual l'any 1991 li encarregà cinc noves escultures, de la que podríem anomenar *Suite del gel i de la neu* (bobsleigh, hoquei sobre gel, patinatge artístic sobre gel, esquí de fons i esquí alpí). L'espirit col·leccionista del President del CIO va persistir i l'any 1993 li demanà que modelés el patinatge de velocitat sobre gel, el biatló, la luge i el curling. Desconec quantes jornades de meditació li va causar a la Rosa aquest últim i exòtic esport. Sens dubte moltes. La col·lecció seguia oberta i il·loc no faltava en el Museu Olímpic de Laussane. L'any 1994 amb el tir de pistola, el tennis de taula, el piragüisme, el beisbol, la mountain-bike i el taekwon-do, es va arribar als trenta-vuit esports. La reflexió sobre la mountain-bike, segurament fou també llarga i difícil, però el resultat ha estat esplèndid.

I arribem al motiu d'aquest treball, que no és altre que comentar les característiques de l'escultura de Rosa Serra, que es reproduceix a la portada d'aquest número d'*Apunts*, dedicat a "Educació Física, Esports, Oci i Atenció a la Diversitat". El repte que aquest cop li llençà Samaranch a l'artista, va estar la realització d'un atleta paralímpic. Va sorgir la proposta d'un jugador de bàsquet sobre cadira de rodes, anomenat per l'autora *Paralímpic* (bronze, 60x41x25cm). L'obra és realment espectacular: un esportista de tronc i braços sòlids i potents, com correspon a un home que dedica tota la seva activitat física a enfortir aquelles parts del seu cos jove, que li permetran portar una vida quotidiana de relació, contrastant amb la mida atròfica de les cames paralitzades. Crec que ens trobem enfront d'una obra singular, possiblement única. El paralímpic en

cadira de rodes, és freqüentment representat en els segells de correus commemoratius d'esdeveniments esportius de disminuïts físics, perquè probablement és la única discapacitat que té unes possibilitats estètiques, que difícilment podran trobar-se en amputats, cecs o disminuïts psíquics. He realitzat una enquesta bibliogràfica artística amb resultat negatiu entre companys dedicats a la medicina dels minusvàlids i cap d'ells recorda una manifestació escultòrica d'aquesta condició. D'aquesta obra n'existeixen tres rèpliques, que Joan Antoni Samaranch ha destinat a la seu del Comitè Internacional Paralímpic (IPC) situada a Bonn, a l'Organització Nacional de Cecs (ONCE) a Barcelona i, lògicament, al Museu Olímpic de Laussane. He d'agrair a la Rosa Serra que juntament amb el dibuix preparatori de l'obra que estic comentant, m'hagi fet arribar dos altres dibuixos, no menys interessants, d'esportistes sobre cadira de rodes, demostrant que el repte va estar àmpliament vençut. Representen un tennista en actitud de realitzar un *drive* i una corredora de velocitat d'indubtable encant. Vull acabar parlant de quelcom que sempre m'ha impressionat i que mai no he comentat: Em refereixo als extraordinaris dibuixos previs a l'execució de les obres escultòriques. Són tots d'una delicada suavitat i d'una bellesa excepcional i, alhora reflecteixen perfectament –de vegades fins i tot millor gràcies a les possibilitats del traç del llapis– el dinamisme de l'acció, especialment en el cas dels esports.